

Nemzetközi TIT-konferencia

Kedden Budapesten, a TIT Bródy Sándor utcai székházában megkezdődött a szocialista országok ismeretterjesztő társulatainak nemzetközi módszertani konferenciája. A tanácskozást Jeney Jenő, a TIT főtitkárhelyettese nyitotta meg, üdvözlölte a kilenc szocialista ország ismeretterjesztő társulatainak delegációját, külön is köszöntve a konferencián először részt vevő vietnámi küldöttséget.

Kurucz Imre, a TIT főtitkára számolt be a társulat tevékenységéről, közművelő-

dési feladatairól. A szocialista országok társulataival való kapcsolatokról szólva a főtitkár elmondta: kialakultak a szervezeti keretek, formák, sokat haladt előre egymás munkájának megismerése, a tájékoztatás. A jövőben érdemes lenne kidolgozni az ismeretterjesztés néhány tartalmi, módszertani kérdését az együttműködés érdekében — ehhez minden bizonnyal sok segítséget ad a konferencia további munkája.

A háromnapos tanácskozás ma folytatja munkáját.

A Thököly-felkelésről

Hajdúszoboszlón, ahol három évszázada a kuruc hadak fővezérének választották Thököly Imrét, az évforduló alkalmából, október 2—3-án kétnapos tudományos konferenciát rendeznek. A vita-író beszámoló Benczédi László tartja „A Thököly-felkelés társadalmi és politikai alapjai” címmel. Köpeczi Béla akadémikus pedig a felkelés és a korabeli Európa kapcsolatát elemzi. A két referátumot mintegy húsz előadás követi.

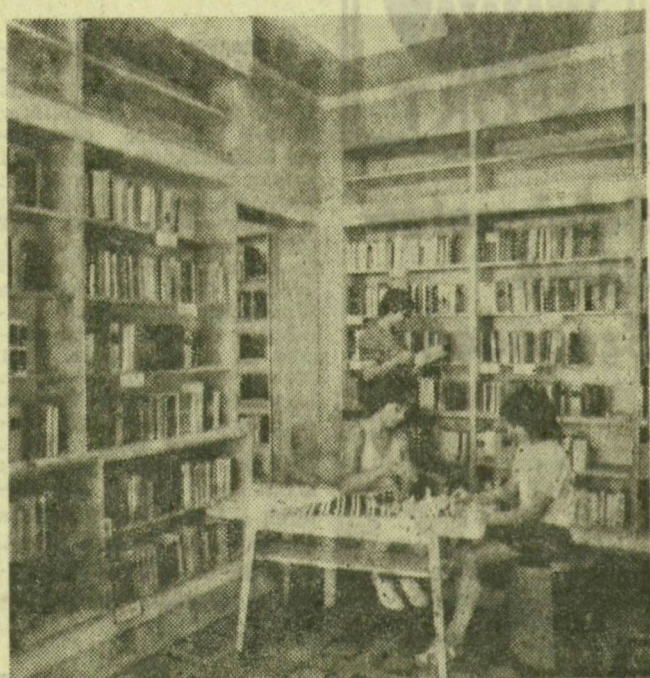
A tarjániak olvasnak

Szurkoltam az új könyvtárnak. Annak, amelyiket áprilisban adtak át, Tarjánban, a garzonház fogadószintjén. Hogy miért? Természetesen egy új könyvtárnak semmi szüksége arra, hogy bárki kívülről előre izguljon: sikere lesz, avagy nem. A Somogyi-könyvtár garzonházi fiókja például jól felszerelt; szakképzett, ambiciózus fiatalok dolgoznak kényelmesre, kellemesre, szemet gyönyörködtetőre alakított termekben (a legnagyobb alapterületű fiókkönyvtár a városban). Ráadásul: jöszörel az egyetlen közművelődési intézmény a városrészen, hisz a másik fiókkönyvtár (a 600-as épületek szélén) olyan aprócska, hogy könyv se, olvasó se sok fér benne.

Mi ok akkor az izgalomra? Mi helye más érzelmenek az elégedettség mellett? Aminek viszont jó oka, hogy annyi sürgetés, panasz után végre — nem mozi, nem klub, nem egyéb, de legalább „rendes” könyvtár jutott a soklakójú városrészenek. Csak hogy: Tarján munkaidőben jóformán üres, pontosabban: tele van csöpp, még nem olvasó gyerekekkel és a panelházak tövében, az árnyékba bújtatott padokon üldögélő anyukáikkal, akik gyermekgondozási segélyen lévén, nevelési gondjaikat osztják meg egymással. Ahogy fölmennek a lakásokba — véget ért a szabad idejük. Nemigen olvasnak. Este, amikor visszahozták a tömeg a telepre — vásárol, vacsorázik, szórakozik, alszik. A „helybeli” könyvtár már bezárt. Aki olvas, a saját könyvét, vagy amit a városban kölcsönzött.

Egyszóval: ezért szurkoltam, mint a minap kiderült, fölüllegesen. (Perze, jó dolog, ha az ember oszlatathja időnként a tévhiteit.)

Ünnepélyes alkalomkor teték elem a statisztikát: 308-an iratkoztak be április óta,

Sakk, olvasásszünetben

akik — foglalkozásuk után — az adatlap „munkás” rovatába soroltattak; 627-en általános iskolások, 134-en nyugdíjasok. A házi ünnepséget pedig azért rendezték, mert beiratkozott az ezeréves olvasó, dr. Pásztay Eta középiskolai tanár. Steinbeck Erik a gyümölcsöt kapta ajándékba, a könyvtár munkatársai pedig egy kis pihenőt, időt a beszélgetésre.

A tanárnőnek ismerősök szoltak, van itt a közelben egy egészen használható könyvtár, gazdag az ajánlata, le is lehet ülni, nemcsak lapozgatni, szemelgetni a polcokról, de dolgozni is. Dr. Pásztay Eta mindent tüzetesen megnézett, azt mondta, küldi a tanítványait is, meg a szomszédokat. Rengeteg könyve volt, amikor a lakótelepre költözött elajándékozta jó részét, csak a legkedvesebbeket és a legfontosabbakat tartotta meg. Hova tenné a kis lakásban? „Hát

ezért kellett ide nagyon a könyvtár” — magyarázta. Kinek, miért — gondoltam. Mindenesetre az ezeréves nagy szám, tekintélyes. Két szocialista brigád teljes tag-ságát is rejti, vasutasokat, illetve olajosokat. A sok kisiskolást, akik négytől klubba „rendeződve” nemcsak kölcsönöznek, olvasnak, hanem mesét hallgatnak, báboznak, kerámiát, gipszöntvényeket, rajzokat készítenek, vetítenek nekik, játszanak velük — és őrzik őket, napközli és szülői helyett. Vannak megszállott rejtvényfejtők, folyóirat-olvasók; egyetemisták, akik az olvasóban nyugodtabban tanulnak, mint az alberletükben.

A garzonházi könyvtárban naponta 80-an fordulnak meg. Akik „kiszolgálják”, tájékoztatják, könyvvvel ellátják őket: Balogh Ferencné, Sebők Zsuzsanna és Palotás Jánosné.

S. E.

Amitől többet vár az ember

Családi beszélgetés Rácz Tiborékkal

Bár éveire igazán nem panaszkodhat, azért ne firtassuk, minő régen került a sajátba először Fekete Gizi neve. Üzemi lap kért könnyed, főtő arcminát a Minervalelkes és tehetséges színjátszójáról, aki félszegen kopogtatott az ajtón, s oly rebben-fen gubbasztott a szerkesztőségi fotelszékek, mint valami riadt madár. Túl volt az első, sikertelen felvételin, a nagy álmok küszöbéről visszatoloncolták, csüggött hangulata nagyon is érthető volt tehát.

Hanem messzi évekkel később, hogy főiskolásként öszeszfutottunk Pesten, a Rákóczi úton, higgadtan közölte, ötödik nekifutásra ment a dolog, de nehezen leplezhető megrökönyödésemre gyorsan hozzáfűzte, a felvételi öröme lombtalanul érte, a végén már természetesen, súlytalanul — némi megszenvedett öngézzel — evidensnek tartotta. („Azóta is kérdem magamtól, hát ennyi volt az egész? Hosszú évek álmatlan éjszakái, gyomoridegesség, kiborulás, józan ébredések lelki pusztításai, traumák után egyetlen hüvös, tárgyilagos sor: felvételt nyert. Ez lenne a boldogság?”) Az elmúlt évadban szerződött haza. A szegedi színházhoz, ahova férjével, Rácz Tiborral együtt, több ajánlatot elhárítva, bizonyítani készültek. Igazolni szülőknél, barátoknál, ismerősökkel, kritikusok, újságírók hátán már tudott a néző: az egykori amatőrök hivatásos művészekké értek. S mint-hogy az ilyesmi mégiscsak a ritkább, inkább az ellenkezője szokott lenni, megmutatni magukat ott, ahol a múlt és jelen távolságamérhető, hogy a hitetlenkedők is higgyék, hogy látva lássanak. („A hatvanas évek közepén hurcolkodtunk Szegedre, amikor apámat ide helyezték Debrecenből. A színművészeti adminisztrációs munkától mentett meg, s valósággal üdvözházban éreztem ott magam, védettnek, boldognak. Gyorsan összeházasodtunk, Tibi egy évvel fölöttem járt, mi kaptuk az első házaspárszobát a Vass utcai kollégiumban. Végzősként hívtak Debrecen, Veszprém, Szolnok, Szeged, utoljára pedig Zsámbéki Káposvárról, s minthogy nagy megtiszteltetésnek számított, kapva kaptam rajta. Kemény, fárasztó, de csodálatos esztendő következett, szép szerepekkel. Akkszusát játszottam Osztróvszkij Erdőjében, sőt előzőleg, még főiskolásként, Ilonkát az Al-lami Aruház visszhangos elő-

adásában. A különös megpróbáltatásai némiképp kijózanítottak, elhatároztuk, együtt próbálunk közös utat, külön-külön utat, ezért aztán hazajöttünk Szegedre. Portiával mutatkoztam be a Julius Caesarban, főszerepre ugrottam be az Egy válás történetébe, honvédlányt alakítottam a Csendesek a hajnalokban. Már a tizedik próbánál tartottam a Shaw-darabban, amikor a gyerek mellett döntöttünk...”)

Fekete Giziről és Rácz Tiborról hazaérkezésük apropóján szerettem volna kanyarítani valamit. Emlékszem, az időpontot is tisztáztuk, hanem Tibort kisebb baleset érte, elmaradt a randevú, s különböző okok miatt közel-lesen sem jött össze. Gizi állapotosan járt-kelt a színházban, kicsit aggasztotta, hogy hamar kiesett a munkából, sőt akadt jóakarója, aki szerint máris leírta magát a pályáról. A baljóslatú jelek magánéletében is sokasodtak. A szülés öröme gyorsan gyászba fordult, kellete-korán elvesztette kisgyermekét, a nyáron élő halottként imbolygott a szabad-terin, ha kijött férjéhez, aki játszott a Bánkban. Szerencsére megint dolgozik, s a munka a nyomasztó emlékek legjobb temetője. Főszereplő a kisszínházi évadnyitóra készülő Háztűznézőben. („Ha egy sportoló évet veszít, nehez újra kezdenie, s így van a színészetben is, jó adag bizonytalanság vesz körül. Főiskolai osztályfőnököm, Szentár Miklós nem alaptalanul emlegette, hogy a színésznek mindig formában kell lennie. Mit mondhatnék még? Bizonyára boldog leszek, ha mégsem írtam le magam a pályáról egészen...”)

Tibort, aki beszélgetésünk során mélyeket hallgatott, később sem volt egyszerű megfaggatni. Enyhén szólva sem egy szószátyár típus. Rá igazán illik, hogy világot jelentő deszkákon nőtt fel: szülei, Rácz Imre és Vity Piroška negyvenöt óta a szegedi színház tagjai, innen mentek nyugdíjba, de jelenleg is testvérbátyja a kórusban énekel, sógora ügyelő a Kisszínházban.

Szinte valamennyi létező irodalmi színpadon megfordult az akkori városban. A Minerva alakulásakor „szó-lította haza”, s a sorkatonai leszerelést követően vették föl a főiskolára, őt a harmadik nekifutásra. („Érettségi után kereskedelmi végzettem, boltvezető-helyettesként kezdtem a szakmát egy főiskolásként, Ilonkát az Al-lami Aruház visszhangos elő-

kísérőbálhattam magam a Nemzetiben, az Operett-színházban és a Gyermeke-színházban, egyszerre tehát zenés és prózai feladatokban. A diplomával két út kínálkozott. Székely Gábor Szolnokra, Vámos László a Fővárosi Operett-házba invitált, ahol az idő szerint a Veronai fiúkban játszottam. Salamoné döntés született: elszereztem egy évre Szolnokra, s mindjárt a következő évről előszerződéssel az Operett-ház Szolnokon a második darabomban futottam össze Horváth Jenővel, Orestesként Bor-nemisza Elektrájában, és Tip-topként a Karnyónében, sőt dolgoztam Valló Péterrel is a Tili Eulenspiegelben. Az operett-szezon sem volt hálá-datlan, hiszen korábban tanul-tam zenét, hegedűt meg éneket Szegeden. Tulajdonképpen felüdít, megnyugtató a muzsika, de egyhuzamban csak operett meg musical, kicsit sok, bágyasztó. Alkál-ban táncoskomikus szerepeket kaptam, mint Bónit a Csárdáskirálynőben, vagy Ti-vadart a Cigányszerelében, s hozzá jó néhány musicalt.”)

Szegeden előnyösen mutatkozott be. Octavius-a a Julius Caesarban szép dikciójú, markáns, fiatalosan tiszta figurát állított a néző elé. Aztán szerepet kapott a Vigyázz Malvin, jön a kanyar!-ban, a Sosem lehet tudni-ban és Sütő András Vidám sira-tójában, majd a szabadterin Katona József drámájában. Most Gizivel együtt játszik a Háztűznézőben, s ettől az évadtól nyilván együtt akar-nak bizonyítani. Bizonyítani ott, ahol tán a legnehezebb, hazai pályán. („Persze, hogy itt a legnehezebb! Amíg csak ide járogattunk Pestről, Káposvárról, jólesett az ismerő-sök, barátok érdeklődése, szimpátiája, de amint fel kel-tett lépniünk a színpadra, szorongásaink támadtak, vajon mit mondanak, tetszünk-e vagy sem. Egyébiránt azt hiszem, a hazatéréstől mindig többet vár az ember, mint amennyi végül is lesz belőle. Hiába, c'est la vie, ilyen az élet...”).

Nikolényi István

Új műsorok a tévében

A Kockázat című televíziós műsor negyedik negyedévi adásának egyikében az öt év alatt világszerte kétszeresére emelkedett élelmiszerárak kérdésére keresi a választ. Mi a helyzet a világ élel-kamrájában? — teszi fel a kérdést, próbálnak válaszolni a külpolitikai rovat munkatársai.

A Monitor sorozat a polgári és a katonai repülőgépgyártás, valamint a nagy nyugati légitársaságok közöt-

ti erőviszonyok kulisszatitkaiba avat be. A politikai terrorizmus társadalmi és gazdasági hátterét vizsgálja az NSZK-ban és a műsor, amelyben sok érdekes személység — a többi között a meggyilkolt Hanns Martin Schleyer fia — is nyilatkozik.

A Tájak, városok, emberek sorozat Panamába kalauzolja a tv-nézőket, illetve Hawaiira. Indiáról háromrészes színes film kerül a nézők elé.

Átutazók

Rég elment az utolsó villa-mos, bezárt a közeli vendég-lő is. Egy szerfelett jókedvű társaság kurjongatásától visszhangzik az üres utca. A sarkon megállt egy éber szemű férfi. Tüzet kér, a keze fején feltűnő tetoválás. Forduljak vissza, mert az állomás körül rendőrök cirkálnak. Ha nincs hova mennem, ő elhív a „Jegesbe”. Csak a harmadik elutasítást követően mond le szándékáról. Vagy ötven méter után le-marad. Láthatóan nincs kedve találkozni a járőrrel.

*

Sohol egy lélek a Nagy-állomás előcsarnokában. Minden zugot bevilágítanak a neoncsövek. Az emeleti folyosón csupán a kávéauto-mata örködik. Üldögélő alakok látszanak a váróteremben, furcsa, hogy éppen ott uralkodik félhomály. A bizonykálók ügyet sem vetnek az ajtónyitásra. Egy civil ruhás férfi és egy vasutas azon-

ban felfigyel a szélső asztal mellett.

— Hová utazik?

Várak a válasszal, s ezért leszek gyanús.

— Melyik vonathoz jött?

Menetrend nincs kifüg-gesztve, rögtönözni meg koc-kázatos.

— Valami baj van otthon?

— Kérdezi most már meg-enyhülve a civil ruhás férfi.

Tényleg! A Nagyalomás az egyetlen védett hely a város-ban, amely éjjel-nappal nyit-

ve tart. Aki nem tudnak, vagy nem akarnak másutt szállást keríteni, erre veszik az útjukat. Bizonyára akad-nak köztük, akik otthonról menekülnek. De rajtuk kívül vajon még kik éjszakáznak itt?

*

Benke István vasúti ren-dészről és Gábor János ha-tárőrrel erről érdeklődöm, szolgálatuk közben.

— A csövesek járnak ide — közli Gábor János —, fő-leg télen, a hidegben gyűlnek össze. De sokan vannak a hétvégeken, meg a piaci na-pokon is. A vásárolók itt pihi-nik ki fáradtságukat a két út között. Az utolsó vonat indulása után mindenki-től kérjük a személyigazol-ványt és a vonatjegyet. Csak akkor maradhat, ha rendel-kezik az utóbbival. Március-tól például néhány hónapig volt egy törzsvendégünk. Az egyik konyhán dolgozott. A barátja nem tűrte meg to-vább a lakásban, a gyereke intézetben nevelkedett. Ha nem talált barátot, eljött, ösztözlött néhány székelt és úgy töltötte az éjszakát.

Amúgy csendben volt.

— Ritkák a hangoskodók — mondja Benke István —,

időnként betéved egy-egy mulatozó társaság, de szép szóval könnyen le lehet őket inteni. Egyébként csupán egy mód van arra, hogy valaki jegy nélkül itt maradjon: ha a kórházban vagy a klinikán fekvő hozzátartozóját kívánja meglátogatni és csak az esti vonattal tudott eljönni ha-zulról. Nemcsak a váróterem, az egész állomás környéke vonzza a kétes elemeket. Nekem ott is ellenőrizni kell, hogy mi történik. Sokat segit a rendőrség, gyakran járőröz-nek erre.

*

Nyíkorog az ajtó, hosszú hajú, bajuszos, szakállas fiat-alember lép a váróba. Az első székre lehuppan és a karjára hajtja a fejét. A határőr és a rendész azonnal indul igazoltatni. A kusza, zavaros mondatokból kide-rült, hogy egy bohémmal van dolguk, aki már réges-rég túljutott a szórakozás kelle-mesebb részén.

*

Felébred K., aki egész csa-ládjával eljött a fia elé. A telefonközpontost keresi, taxit akar hívni. Amíg vár, dióhéjban elmeséli a vere-kedés történetét, amelyért ő, a sógora és a fiú büntetést kapott. Autón meg ide-ében visszatérhetnek Nagyárról és elérik a hajnali gyorsvonatot — magyarázza. Morog a köz-pontos, de azért lekíséri őket a kocsihoz. Visszafelé han-gosan megjegyzi: — Egy órát kell várakoznia a taxira, mennyi pénzük lehet ezeknek!

Az átutazók erre sem eb-rednek fel.

Jámbor Ernő